

De SCHAKEL, is het ledenblad van de afdelingen Fryslân, Groningen e.o. en Drenthe . van het Humanistisch Verbond.

De Schakel verschijnt 4 x per jaar.

de komende nummers:

8 december 2023 **deadline 17-11-2023**

8 maart 2024 **deadline 16-2-2024**

7 juni 2024 **deadline 16-5-2024**

6 september 2024 **deadline 9-8-2024**

REDACTIEADRES SCHAKEL

Baukje Scheppink
Vijzelstraat 8, 8911 EW Leeuwarden
baukje.scheppink@gmail.com
0511-477083

WEBMASTERS

Groningen Welmer Boiten
welmerboiten@gmail.com
Drenthe Henk van der Zijden
henkvanderzijden@outlook.com
Fryslân communicatie@hvfryslan.nl
Meer adressen en contactpersonen achter in de Schakel.

Een ander e-mailadres?

Geef het ook door aan het Landelijk Bureau, leden@humanistischverbond.nl, dan komen de e-mails - ook die van de afdelingen - in het vervolg op het goede adres terecht.

Bij de foto's in deze Schakel

De foto's en illustraties in deze Schakel zijn van de auteurs, gepubliceerd met toestemming van de maker of de Creative Commons licentie.

POSTADRESSEN EN SECRETARIATEN

Adreswijzigingen en opzeggingen naar:
Landelijke ledenadministratie
Humanistisch Verbond, Postbus 75490,
1070 AL Amsterdam 020-5219000
leden@humanistischverbond.nl

Groningen en Ommelanden
Humanistisch Centrum
W.A. Scholtenstraat 2, 9712 KW Groningen
Ieke Verveld, secretaris
secre.hvgron@gmail.com
Donaties: Penningmeester HV afd. Groningen
NL 69 TRIO 0391 04 29 47
Stichting Huisvesting HV Groningen
NL10 INGB 0004 1988 73

Fryslân
Secretariaat – Bleekhof 35 – 8921 MB
Leeuwarden
Rekeningnummer: NL16 TRIO 0198 3836 65
secretariaat@hvfryslan.nl
Marjoleine Beers, secretaris en ledenadm.
Facebook: Humanistisch Verbond Fryslân
<https://fryslan.humanistischverbond.nl/>

Drenthe
Het Humanistisch Verbond Drenthe
Pottenbakkerstraat 49, 9403 VX Assen
secre.hvdrenthe@gmail.com
Fieneke Stronkhorst, secretaris
Facebook: Humanistisch Verbond Drenthe

Website

Heeft u al ontdekt dat er op onze landelijke website onder evenementen een pagina "wandelingen" staat?
<https://www.humanistischverbond.nl/laat-je-inspireren/wandelen/>

AGENDA NOORD

datum	afdeling	activiteit	.	pag
zondag 10 december 2023	Fryslân	Filosofie ve BP	Leeuwarden	43
woensdag 13 december 2023	Fryslân	Palaver Leeuwarden	Heerenveen	
donderdag 14 december 2023	Groningen	Midwinterdiepgangendiner	JH Groningen	28
zondag 17 december 2023	Drenthe	Wandeling	Holthe	13
dinsdag 19 december 2023	Drenthe	HV café	Assen	13
vrijdag 29 december 2023	Fryslân	Lekker ite & in aardich petear	Marsum	47
zondag 7 januari 2024	Fryslân	Nieuwjaarsontmoeting	Joure	44
zondag 7 januari 2024	Groningen	Wandeling	Eelde	32
zondag 7 januari 2024	Drenthe	Nieuwjaarsbiëenkomst		
woensdag 10 januari 2024	Drenthe	HV café	Assen	13
woensdag 10 januari 2024	Groningen	Cursus kunst en filosofie II	7x Groningen	33
zondag 14 januari 2024	Fryslân	Palaver	Heerenveen	
zondag 14 januari 2024	Fryslân	Filosofie ve BP	Leeuwarden	43
woensdag 17 januari 2024	Fryslân	Palaver Leeuwarden	Heerenveen	40
donderdag 18 januari 2024	Fryslân	Filosofiecafé	Leeuwarden	36
donderdag 18 januari 2024	Fryslân	Open gespreksgroep ZWF	Sneek	41
zondag 21 januari 2024	Groningen	Nieuwjaarsbiëenkomst	Groningen	25
zondag 21 januari 2024	Drenthe	Wandeling	Anloo	14
vrijdag 26 januari 2024	Fryslân	Lekker ite & in aardich petear	Marsum	47
zaterdag 27 januari 2024	Drenthe	Duurzaamheidsfestival		
zondag 28 januari 2024	Drenthe	gespreksgroep Hoogeveen	Hoogeveen	15
zondag 28 januari 2024	Groningen	Zindag over toekomst	Groningen	31
zondag 4 februari 2024	Groningen	Wandeling	Roden	32
zaterdag 10 februari 2024	Drenthe	Kennismaken met hum.	Westerbork	6
zondag 11 februari 2024	Fryslân	Palaver	Heerenveen	
zondag 11 februari 2024	Fryslân	Filosofie ve BP	Leeuwarden	43
woensdag 14 februari 2024	Drenthe	HV café	Assen	13
woensdag 14 februari 2024	Fryslân	Palaver Leeuwarden	Heerenveen	40
zondag 18 februari 2024	Drenthe	Wandeling	Gasselternveld	14
donderdag 22 februari 2024	Fryslân	Filosofiecafé	Leeuwarden	36
vrijdag 23 februari 2024	Drenthe	Eten met gespreksstof	Tynaarlo	14
vrijdag 23 februari 2024	Fryslân	Lekker ite & in aardich petear	Marsum	47
zondag 25 februari 2024	Groningen	Zindag	Groningen	31
woensdag 28 februari 2024	Groningen	Cursus mens-zijn 21ste eeuw	4x Groningen	8
zaterdag 2 maart 2024	Groningen	Verdiepingsdag Dialoog	Groningen	7
zondag 3 maart 2024	Groningen	Wandeling	Balloo	32
zondag 10 maart 2024	Fryslân	Filosofie ve BP	Leeuwarden	43
omstreeks maart 2024	Drenthe	Cursus humanisme 6x	Emmen	8
zondag 10 maart 2024	Drenthe	gespreksgroep Hoogeveen	Hoogeveen	15
zondag 10 maart 2024	Fryslân	Palaver	Heerenveen	
dinsdag 12 maart 2024	Groningen	Kennismaken met hum.	Groningen	6
woensdag 13 maart 2024	Fryslân	Palaver Leeuwarden	Heerenveen	40
donderdag 14 maart 2024	Fryslân	Open gespreksgroep ZWF	Sneek	41
donderdag 21 maart 2024	Fryslân	Filosofiecafé	Leeuwarden	36
zaterdag 23 maart 2024	NOORD	Ontmoetingsdag voor leden	Bakkeveen	5
woensdag 27 maart 2024	Drenthe	Cursus mens-zijn 21ste eeuw	4x Assen	8
donderdag 28 maart 2024	Fryslân	Cursus Stilstaan bij jezelf (4x)	bij aanmelding	7
vrijdag 29 maart 2024	Fryslân	Lekker ite & in aardich petear	Marsum	47
dinsdag 9 april 2024	Fryslân	Kennismaken met hum.	Lwdn of H'veen	6
donderdag 11 april 2024	Fryslân	Filosofiecafé	Leeuwarden	36
woensdag 17 april 2024	Fryslân	Palaver Leeuwarden	Heerenveen	40
zondag 21 april 2024	Drenthe	gespreksgroep Hoogeveen	Hoogeveen	15
maandag 15 mei 2023	Fryslân	Palaver Leeuwarden	Heerenveen	40
donderdag 30 mei 2024	Fryslân	Filosofiecafé	Leeuwarden	36

NOORD

Ontmoetingsdag

Ontmoetingsdag Humanistisch Verbond Noord

Zet alvast in de agenda: 23 maart 2024

Aangeboden door de drie noordelijke afdelingen. Voor leden.

Zaterdag 23 maart 2024 in Nieuw-Allardsoog in Bakkeveen.

Dagprogramma: 10.00-16.00 uur inclusief lunch

We leven in een roerige tijd waarin houvast en verbinding belangrijke waarden zijn. Een tijd waarin naast vele meningen ook veel vragen bestaan. Vragen als “Waar staat het Humanistisch Verbond voor?”, “Wat zijn de kernwaarden van het Humanisme?” en ook veel persoonlijke vragen rond zingeving en toekomstverwachting.

Wij willen op deze ontmoetingsdag aandacht schenken aan de kernwaarden van het humanisme en aan andere daarvan afgeleide vragen. Uitgangspunt is hierbij De Verklaring van Amsterdam met de vier uitgangspunten: ethisch handelen, rationaliteit, optimale levensvervulling en zingeving. We bieden onze leden een programma rond dit thema, een dag met een centrale inleiding, verschillende workshops waaronder een themawandeling door de prachtige omgeving en een heerlijke maar vooral gezellige lunch.

Cursussen in het Noorden

Cursussen en verdiepingsdagen

We zoeken allemaal naar de zin van het leven. Behoeftte aan verbinding en verdieping? Bekijk het cursusaanbod voor de eerste helft van 2024 hieronder en meld je aan.

Kennismaken met humanisme

Humanisme is een onuitputtelijke bron van inspiratie. Benieuwd wat het voor jou kan betekenen? Zoek je inspiratie over wat jij belangrijk vindt in je leven? Doe de kennismakingscursus. In 2,5 uur leer je de beginselen van het humanisme kennen en hoe je ze in je eigen leven kunt toepassen.

Afdeling Drenthe

Datum: zaterdag 10 februari 2024

Tijd: 14:00 – 16:30

Locatie: Annie Londo, Beukenlaan 30, Westerbork

Docent: Ronald Hünne-man



Afdeling Groningen en Ommelanden

Datum: dinsdag 12 maart 2024

Tijd: 19:30 – 22:00

Locatie: Humanistisch Centrum Groningen, W.A. Scholtenstraat 2, Groningen

Docent: Ronald Hünne-man

Afdeling Fryslân

Datum: dinsdag 9 april 2024

Tijd: 19:30 – 22:00

Locatie: Leeuwarden, Proeflokaal Wouters, Sophialaan 5, Leeuwarden

Docent: Ronald Hünne-man

Aanmelden:

<https://www.humanistischverbond.nl/kennismaken-met-humanisme>

Stilstaan bij jezelf (4 delen)

In een wereld die steeds sneller lijkt te gaan is het goed om af en toe stil te staan. Bij jouw leven en de vragen die dit opwekt. Heb je een levensvraag die alle aandacht verdient? Wil je stilstaan bij wat er in jouw leven nu écht toe doet? Tijdens deze cursus nemen we er de tijd en ruimte voor.

Afdeling Fryslân

Data: Donderdag 28-maart, 4, 11, 18

april 2024

Tijd: 19:00 – 22:00

Locatie: Trinitas, Coehoorn van
Scheltingaweg 1 Heerenveen

Docent: Jaëlle Wisse

Aanmelden:

<https://www.humanistischverbond.nl/stilstaan-bij-jezelf/>



Verdiepingsdag de Dialoog

Hoe kun je je toch met je medemens verbinden, ook al heb je een andere mening? Het beoefenen van de dialoog kan hierbij helpen. De ander als mens blijven zien, daar gaat het om. Ook al zegt die 'a' en jij 'b'. In een dialoog gaat het niet om het overtuigen van de ander, maar om te leren van en met elkaar. Met aandacht, stilte, het stellen van goede vragen, verdiepend luisteren en zelf ook gehoord worden. Op deze dag leer je hoe je een dialoog voert: een verbindend gesprek.

Afdeling Groningen en Ommelanden

Datum: Zaterdag 2 maart 2024

Tijd: 10:00 – 16:00

Locatie: Humanistisch Centrum Groningen, W.A. Scholtenstraat 2, Groningen

Docent: Rogier van der Wal en Christa Gerritsen

Aanmelden:

<https://www.humanistischverbond.nl/de-dialoog/>

Cursus Humanisme (6 delen)

Wat vind jij belangrijk? Welke waarden horen daarbij? Laat je inspireren door het humanisme. Klassieke én hedendaagse filosofen helpen je op (jouw) pad. Deze cursus is er voor iedereen die inspiratie wil opdoen over de zin van het leven. Want je hoeft het niet allemaal zelf uit te vinden. In zes interactieve bijeenkomsten bekijk je met je docent de rol van humanisme dichtbij en veraf.

Afdeling Drenthe

Data: dinsdag 23 en 30 januari, 6, 13, 27 februari en 5 maart 2024

Tijd: 19:00 – 22:00, Facet Emmen, Noorderplein 101, Emmen

Docent: Ronald Hünneke

Aanmelden:

<https://www.humanistischverbond.nl/humanisme/>



Mens zijn in de 21^e eeuw (4 delen)

De wereld verandert in een rap tempo. Bijbelen is op zich al een uitdaging. Maar het roept ook de nodige vragen op. Wat betekent het om mens te zijn, als Artificiële Intelligentie ons in steeds meer taken lijkt te verslaan? Zijn we nog in staat tot echte verbinding met onze medemens of de natuur, als ons leven zich steeds meer online begint af te spelen? Welke vraag jou ook bezighoudt: samen onderzoeken we hoe jij hiermee wilt omgaan.

Afdeling Groningen en Ommelanden

Data: woensdag 28 februari, 6, 13 en 20 maart 2024

Tijd: 19:30 – 22:00 Docent: Ronald Hünneke

Locatie: Humanistisch Centrum Groningen, W.A. Scholtenstraat 2, Groningen

Afdeling Drenthe

Data: woensdag 27 maart, 3, 10 en 17 april 2024

Tijd: 19:30 – 22:00 Docent: Ronald Hünneke

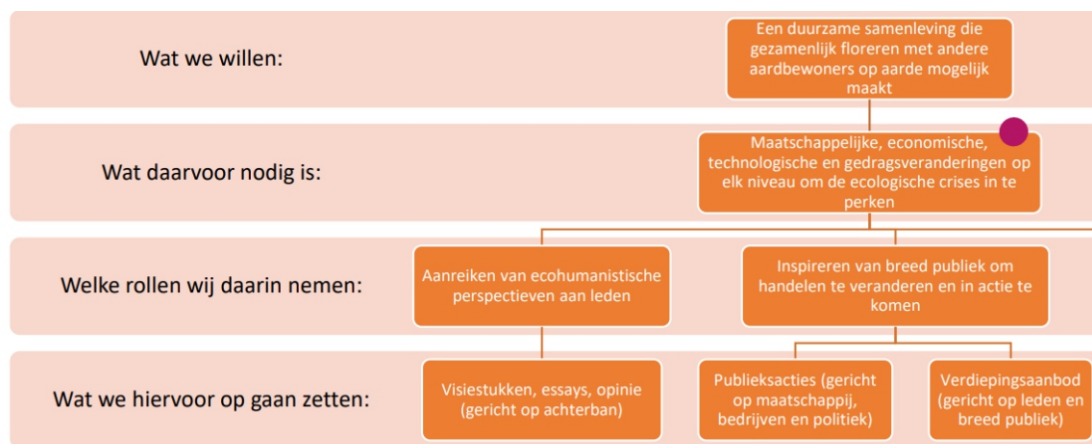
Locatie: Humanitas Assen, Brunelstraat 77, Assen

MENS ZIJN IN DE 21^E EEUW

Aanmelden: <https://www.humanistischverbond.nl/mens-zijn-in-de-21e-eeuw/>

Ecohumanisme

We zijn ook in Drenthe gestart met een werkgroep Ecohumanisme. Al bij de vorming van het nieuwe meerjarenbeleidsplan zijn bezorgde leden van HV hiermee bezig. Op landelijk niveau is er een programmaplan gemaakt en zijn diverse activiteiten gestart zoals de verdiepingsdag “Actieve Hoop” en de organisatie van “klimaatvrijplaatsen”. We bevelen deelname hieraan van harte aan. Onder professionele begeleiding kun je daar mede het humanistisch perspectief helpen vormgeven op de huidige problemen op het gebied van vrijheid, gelijkwaardigheid, verbondenheid, klimaat, milieu, biodiversiteit, internationale rechtsorde, en de rol van de mens daarin. Een uitermate complexe aangelegenheid waar we als mens dagelijks mee worstelen.



In het landelijk programmaplan staat een prachtig schema dat kort het hele verhaal samenvat.

Wat is Ecohumanisme voor mij?

Voor mij is het evident dat we als mens beter om moeten gaan met onze aarde. Toen Margreet en ik 15 jaar geleden in onze prachtige tuin in Haren op een zondagochtend aan de rand van de vijver zaten te genieten van ons kleine paradijs constateerden we dat het aantal insecten steeds verder afnam. Juist op dat moment werd dit besproken op de radio in het prachtige

radioprogramma “Vroege Vogels” waar wij op zondagochtend graag naar luisteren. Als mogelijkheid om hier meer over te leren werden we geattendeerd op de landelijke open imkerij dagen die het volgende weekend zouden gaan plaatsvinden. Je kunt dan bij een imker op bezoek om te ervaren hoe mooi deze hobby is en vooral te leren dat deze dieren, zich vrijwel continue kunnen aanpassen aan hun omgeving. We zijn toen op bezoek geweest bij zo'n bevlogen imker in Paterswolde die het vuur voor bijen bij mij heeft aangestoken. Sindsdien heb ik mij verdiept in de bijen die in een volk samenwerken als een superorganisme. Als imker zou ik zo ook bij kunnen dragen aan het bevorderen van het aandeel insecten op deze planeet. Ik heb heel veel met de bijen gewerkt, veel cursussen gevolgd en mij onlangs nog laten bijscholen tot Biologisch Dynamisch Imker en ben nu bezig met een intensieve training om ambassadeur biodiversiteit voor de

landelijk Nederlandse Bijenhoudersvereniging te worden. Want er is mij wel duidelijk geworden dat we als mensheid zeer voortvarend bezig zijn om onze leefomgeving goed te verpesten en zelfs slagen we er in heel veel andere levensvormen te elimineren. Dit besef heeft er bij mij toe geleid dat ik als de hoogste prioriteit voor de mensheid zie het in stand houden en vergroten van de biodiversiteit en laat dat nu precies samenvallen met wat Ecohumanisme ook beoogt. Vandaar dan ook mijn energie om op dit punt mijn medemensen hierin mee te nemen. Dat doe ik door mezelf vooral goed te informeren en anderen te stimuleren om daarin mee te gaan en samen projecten te gaan doen die goed zijn voor onze leefomgeving. Dat doe ik in de straat waar ik woon. Daar betrek ik jongeren van het Terra college bij, overleg met de gemeente over het

groenbeheer en met de buurtbewoners over het kleurrijker maken van onze buurt. Binnen de imkersvereniging doe ik dat door met een werkgroep “natuurlijk imkeren” aan de slag te gaan.

Naast de bijen geef ik ook invulling aan Ecohumanisme door als herenboer Assen (Hof van Rhee) bij te dragen aan de lokale biologische productie en consumptie van landbouwproducten. Want ik ben ook van mening dat we als mensheid meer baat hebben bij relatief kleine leefgemeenschappen die als superorganismes in staat zijn onvoorstelbaar mooie dingen te realiseren.

Geestelijke zorg voor groepen die gemotiveerd moeten blijven

Ondersteuningsaanbod (gericht op jonge activisten en studenten)

Ook dat vind ik Ecohumanisme.

Wat is Ecohumanisme voor het Humanistisch Verbond Drenthe?

Vanuit de landelijke visie en strategie werkt ook het Humanistisch Verbond Drenthe aan Ecohumanisme:

We willen leden die geïnteresseerd zijn gelegenheid geven het thema Ecohumanisme mede vorm te geven en laten uitvinden hoe we als humanist kunnen bijdragen aan de maatschappelijke discussie.

Daarvoor identificeren we onderliggende vragen en zoeken we gezamenlijk naar antwoorden. Wat is het? Wat betekent het voor jou als mens? Wat heb je nodig om het mede vorm te geven? Wat wil je doen? Met wie wil je dat doen?

Hoe willen we dat doen?

1. We organiseren al dan niet in samenwerking met andere organisaties een beperkt aantal inspirerende bijeenkomsten voor een groter publiek.

Een van die bijeenkomsten is het duurzaamheidsfestival “Geloof in groen leven” dat op 27 januari aanstaande plaatsvindt. Samen met andere levensbeschouwelijke organisaties in Assen zijn we als HV Drenthe medeverantwoordelijk voor de organisatie. Graag roep ik alle humanisten op hier naar toe te gaan, sterker nog er is hulp welkom bij de organisatie van dit festival.

2. We gaan met kleine groepjes humanisten samen activiteiten doen die meer praktisch invulling geven aan Ecohumanisme (wandelen, koken, consumeren, gespreksvoering, textiel, tuinieren, groentetuin,...)
3. We ontwikkelen een herhaalbare workshop “Ik wil wel duurzaam leven, maar hoe doe je dat nou?” speciaal voor onze leden (en zoals altijd zijn ook niet leden welkom).
4. Één van die inspirerende bijeenkomsten is deze startbijeenkomst waarin de coöperatie 'Land van Ons' laat zien hoe zij feitelijk invulling geeft aan wat wij Ecohumanisme zouden kunnen noemen.

Alle hulp en ideeën zijn welkom, dus sluit je aan en meld je bij de werkgroep aan en kom naar bijeenkomsten die we op dit thema organiseren. Mail naar Drenthe@regio.humanistischverbond.nl

Henk van der Zijden



Hoop

De vraag was of ik als kersverse voorzitter van het HV Drenthe een stukje wil schrijven voor De Schakel? Natuurlijk wil ik dat! Maar waar kan mijn bijdrage over gaan?

Ik denk terug aan de laatste twee activiteiten die ik heb bijgewoond: de cursus Actieve Hoop en De Bende van de

Vooruitgang. Beide activiteiten zijn met veel inzet en enthousiasme door onze vrijwilligers mogelijk gemaakt.

Tijdens de workshop "Actieve Hoop", zijn we onder leiding van Han Verhoeven op zoek gegaan naar dat sprankje hoop in ons om onze diepgevoelde zorgen om mens en milieu om te zetten in haalbare acties.

Hiermee kan je direct van start gaan. Waardoor je meer hoop krijgt en weggeleid wordt bij de mismoedigheid die je soms zo kan overvallen. Dit inspireerde mij en mijn gezin enorm en we zetten onze schouders er weer onder! Biologisch eten, minder vlees consumptie, zuinig met energie, etc. Mijn man haalde een "gouwe ouwe" maar weer uit de kast: "een beter milieu, begint bij jezelf".

Toen ik betoogde dat wij als mens nu leren dat de wereld niet alleen om ons mensen draait en wij niet altijd maar de natuur straffeloos naar onze hand kunnen blijven zetten. Vond mijn dochter (11 jaar) dat allemaal nogal wiesdes. De jongste mensen worden gelukkig groot met weer andere overtuigingen, dat geeft hoop!

De Bende van de Vooruitgang was een voorstelling van de gelijknamige "bende". De Bende prees de overwinning op armoede, ziekte, onwetendheid en onderdrukking. Ze betoogden: met ambitie, innovatie en creativiteit pakken we ook nieuwe problemen aan.

Het was een voorstelling die mij en mijn man prikkelden om nog eens na te praten, onze kijk op de zaken nog eens te onderzoeken. Het was ook een betoog dat je verleide eens wat positiever naar de wereld te kijken. Niet om alles wat De Bende naar voren bracht maar voor zoete koek te slikken en je ogen te sluiten voor ellende en leed. Maar wel om te zien dat er *ook* dingen zijn die goed gaan en dat die benoemd mogen worden.

Voor mij zijn de dingen die goed gaan in alles wat fout lijkt te gaan het sprankje hoop waar ik mijn aandacht graag op mag richten. Want “wat aandacht krijgt groeit”, dus laat ik hoop en vooruitgang in mijn gedachten voorrang krijgen boven al het negatieve.

Melanie Willekens-Taal
Voorzitter HV Drenthe

ACTIVITEITENCOMMISSIE

HV Drenthe

HV-Café

Tijd: 10.30 tot 12.00 uur

Locatie: De Werkwinkel, 1ste verdieping bij Humanitas (lift aanwezig).

Adres: Brunelstraat 77; Assen, zie [Google maps](#)

Parkeren: achter het gebouw of in de wijk.

OV: vanaf het station is het 10 á 13 minuten lopen.

Van tevoren aanmelden mag, maar is niet verplicht.

Datum 2023: dinsdag 19 december. **Vanaf 2024 nieuw ritme: elke 2^{de} woensdag van de maand., woensdag 10 januari en 14 februari .**

HV-Wandelingen: laatste zondag van de maand t/m december 2023. Nieuw:

Vanaf 1 januari: elke derde zondag van de maand.

De wandelingen zijn toegankelijk voor leden en niet-leden

Prijs: deelname aan de wandeling is gratis.

Consumpties na afloop zijn voor eigen rekening.

Aanmelden moet niet, is wel handig bij eventuele wijzigingen.

Wilt u ook een keer de wandeling organiseren? Graag reactie naar ons.

Zondag 17 december 2023 - Buurtommetje Holthe

Aanvang: 10.30 uur

Verzamelpunt/vertrekpunt: Buurthuis Trefpunt, Holthe 3A, 9411TL Beilen.

Afstand: ongeveer 7 km

Nazit: De Westerburcht, Hoofdstraat 7, 9431AB Westerbork

Organisatie : Carla de Vogel 06-28101854 c.vogeltje@gmail.com

Zondag 21 januari 2024 Anloo-Evertsbos

Aanvang: 10.30 uur

Verzameling/vertrekpunt: onverharde Parkeerplaats Pinetum op de weg van Anloo→ Anderen, na 1 km rechts.

Bijzonderheden: Mammoetbomen, Pinetum. Afstand: 6 à 7 km.

Nazit: De Koningsherberg, Brinkstraat 2, Anloo.

Organisator: Anni Hofsteenge 06-43635761 khofsteenge@hetnet.nl

Zondag 18 februari 2024 Gasselterveld

Aanvang 10.30 uur

Verzamelpunt/vertrekpunt: Restaurant 't Nije Hemelriek, Houtvester Jansenweg 1 9462 TB Gasselte - nu gratis parkeren.

Bijzonderheden: Vrije wandeling rond 't Nije Hemelriek.

Afstand: ongeveer 7,5 km

Nazit: restaurant 't Nije Hemelriek www.hetnijehemelriek.nl

Organisator: Roelof Bolt, 06 10762089 of roelofbolt7@gmail.com

HV-Eten met gespreksstof op vrijdag 23 februari 2024

Huiskamerrestaurant bij Agnes Swierstra, Zandlust 6, 9482 WJ Tynaarlo

Een eenvoudige maaltijd, maximaal 6 personen. Kosten €10,00.

Aanmelden: 06-28801680 0592-2853221 agnes.swierstra@gmail.com

Twee mogelijkheden:

1) Eten van en eten met elkaar

De organisator zorgt voor de ruimte, voor koffie, thee, water, sap en dergelijke. De bezoekers nemen iets mee wat ze gemaakt of gekocht hebben en waar eenieder van mag eten.

Of via een lopend buffet of in een bepaalde volgorde van voorgerecht tot en met nagerecht.

2) Huiskamerrestaurant

De organisator verzorgt de maaltijd en het drinken. Kosten € 10,00

Oproep:

Wie zou een keer “Eten met gespreksstof” willen organiseren?

Je kan kiezen voor de nieuwe opzet, met of zonder alcohol of voor de oude opzet. In de nieuwe opzet met alcohol kan je een bijdrage vragen. Reacties graag naar de activiteitencommissie:

Jan Kolkman 0592-413291 anjankolkman@gmail.com

of Wim Roeleveld 06-51322851 0599-234497 roeleveld.wim@gmail.com

GESPREKSGROEP *Hoogeveen e.o*

De laatste bijeenkomst van het seizoen '22 / '23 was op 7 mei en we hebben die ingevuld met terugblikken en vooruitkijken. Er kwamen diverse onderwerpen aan bod zoals de vraag “wat kan kunst met je doen” en een inbreng over “positieve gezondheid”. Verdere gesprekken werden gevoerd over wat er ter plaatse op tafel kwam. Op 16 april sloten we aan bij een boeiende lezing van Petra de Jong over “zelfbeschikking bij een zelfgekozen levenseinde”.

Vooruitkijkend naar het nieuwe seizoen zijn er al verschillende onderwerpen genoemd die leden van de gespreksgroep gaan voorbereiden.

Data voor het voorjaar van 2024 :

2024: 28 januari, 10 maart, 21 april

De gespreksgroep komt op zondagen, tussen 10.30 en 12.00 uur, bij elkaar in het Jannes v. d. Sleedenhuis, Valkenlaan 5 in Hoogeveen.

Belangstellenden zijn van harte welkom en kunnen contact opnemen met Elza Craanen 0681204484 / 0528785032 óf met Afke de Vries-Miedema 0640246229 / 0528270426

AFSCHEID

VAN EEN AFREDEND BESTUURSLID VAN HV DRENTHÉ

Een terugblik

Ik, Fienneke Stronkhorst, ben geboren op 6 november 1944 en direct na mijn geboorte gedoopt in de Nederlands Hervormde kerk in Zuidhorn. Vele jaren ging/moest ik met mijn ouders naar de kerk. Mijn vader was toen burgemeester van de gemeente Zuidhorn. Wij hadden een eigen kerkbank voor het gezin, tegenover de preekstoel van de dominee. Tot mijn 16de ging ik naar de catechisatie, maar ik heb geen belijdenis gedaan. Vele jaren later ben ik lid geworden van het Humanistisch Verbond, een vereniging op humanistische grondslag. Binnen de vereniging ben ook ik, wie niet, "groot" geworden met de 5 postulaten (humanistische kernideeën) van Jaap van Praag. Ik heb jaren, met heel veel plezier, Humanistisch Vormingsonderwijs en Levensbeschouwing gegeven. Bij deze lessen onderzoeken leerlingen levensvragen op een interactieve, speelse en creatieve manier. Het geeft kinderen de gelegenheid om zo een eigen waardenbesef en een eigen kijk op het leven te ontwikkelen.

In 2009 ging ik, na 45 jaar in het onderwijs werkzaam te zijn geweest, met pensioen. Naast al mijn sportieve activiteiten, ben ik nog een paar jaar actief geweest als vrijwilliger op een aantal scholen.

Vroeger was je op je 21ste meerderjarig. Vanaf dat moment heb ik in allerlei besturen gezeten: de landelijke jeugdraad van de gymnastiekvereniging, tennisverenigingen, organiseren van zomerkampen in Giethoorn, schoolbesturen, Unicef Regionaal Comité Drenthe. Besturen zit, met dank aan mijn ouders, in mijn DNA.

Het was daarom ook niet zo vreemd dat ik, op een dag in 2012, het idee had om een steentje te willen bijdragen als bestuurslid

van het Humanistisch Verbond van de afdeling Assen. Dat dit een “slappende” afdeling was, wist ik niet. Er was wel een samenwerkingsverband met HV Groningen. Dit was een win-winsituatie, daardoor kon de afdeling blijven bestaan; heel belangrijk. Echter, wat te doen met mijn ambitie en enthousiaste gedrag. Wat ga ik doen. Wel of niet instappen. Wat is wijsheid. Wijsheid is mij te verhouden tot mijn tekortkomingen en dan heb ik weer wijsheid nodig van mensen om mij heen. Het doel van de Humanistische kernwaarden wil ik graag uitdragen, anderen inspireren en dan graag met een enthousiast bestuur en de leden. Dus nam ik mij voor om er weer een actieve afdeling van te maken, maar hoe? Op dat moment, geen idee. Ik dacht: het zal veel energie kosten, maar het zal ook veel energie opleveren. In 2013 is het mij gelukt een voltallig bestuur te vormen. De afdeling heeft verschillende namen gehad. Van oorsprong was het de afdeling Assen. In 2016 werd het de afdeling Assen e.o., dit vanwege de samenvoeging met de afdelingen Hogeveen en Meppel/Steenwijk, dit vanwege een gebrek aan bestuursleden. In 2021 werd het de afdeling Drenthe, vanwege toevoeging van de afdeling Emmen, ook daar vanwege gebrek aan bestuursleden. Vanaf het jaar 2012 heb ik alle cursussen, bijeenkomsten en andere activiteiten, die we hebben georganiseerd voor de leden, bijgehouden. Het is een indrukwekkende lijst geworden. Met gepaste trots kijk ik terug op een prachtig HV tijdperk, waaraan ik mijn bijdrage heb mogen leveren.

Een vooruitblik

Eén van de belangrijkste kenmerken van de Waddenzee (25 jaar lang dichtbij gewoond) is het getij. Door het getij hebben we in het waddengebied ongeveer twee keer per dag hoog- en twee keer per dag laagwater. En tussen hoog en laag water is het eb, tussen laag en hoog water vloed. Het op en neergaan van het zeewater veroorzaakt stromingen. Ook leiden eb en vloed uiteindelijk tot een andere aanblik van het waddengebied. Dit gegeven stemt mij altijd tot nadenken. Het biedt soms diepere, andere inzichten.

Voor mij is het nu tijd om af te treden als bestuurslid van de afdeling Drenthe van het Humanistisch Verbond. Het HV was, is en blijft hopelijk voor mij een inspiratiebron en een ontmoetingsplek om met elkaar in gesprek te gaan over filosofische en maatschappelijke onderwerpen en over persoonlijke zingevingsvragen.

Ik wil graag alle leden, bestuursleden en andere vrijwilligers, van toen en nu, bedanken voor hun inzet voor onze afdeling HV Drenthe met om en nabij de 630 leden. Ook dank voor de prettige samenwerking met de besturen van Groningen en Friesland (HV Noord) en met de bestuursleden van het Landelijk bureau. Niet in de laatste plaats dank voor mijn geliefde en 'assistent' Anne, want we hebben de nodige HV-activiteiten samen gedaan en zullen dat blijven doen, maar dan in een andere vorm. Vrijheid in

gebondenheid.

Vaert wel ende levet scone

Tot slot

VAERT WEL ENDE
LEVET SCONE Mijn
vader had ooit een
boekje, gedrukt in
1947, met
toespraken gekregen
met de titel /
k heb gezegd!

Ik citeer de laatste
paar zinnen van een
toespraak: *Ik hoop
van U allen, dat het
U goed moge gaan
in de toekomst, dat
gij tevreden moogt
zijn in Uw werk,
gelukkig in Uw
persoonlijk leven. Ik
besluit met den
afscheidsgroet, dien
ik ontleende aan de
vrome dichteres
Hadewijch: Vaert
wel ende levet scone*
hartelijke groeten

Fieneke

Niet-zij, wij

In een krantenartikel van
het Algemeen
Handelsblad, gedateerd op
23 oktober 1956, schrijft
de 'redacteur voor

Drenthe' in zijn column Drentse actualiteiten over de begraafplaats waar inwoners van Drouwenermond en Drouwenerveen hun doden ter ruste konden leggen, vanaf 1894. Voor dat jaar moesten de inwoners hun doden namelijk in Nieuw-Buinen begraven, dat op vijf kilometer afstand was gelegen, wat vanwege de slechte wegen destijds voor veel mensen een te lange en te zware reis was. Om tot een oplossing te komen waren twintig inwoners bijeengekomen om samen een stuk land te kopen dat ze vervolgens hadden ingericht als begraafplaats, inclusief een 'klokkenstoel' (een vaak houten of ijzeren constructie waarin een klok werd opgehangen) "... mét een klein gebouwtje, ter berging van de accessoria". Deze begraafplaats vormde voor de inwoners van Drouwenermond en Drouwenerveen vervolgens voor de navolgende zestig jaar een plek van bijeenkomst en ceremonie "in de geest der aloude naoberschappen," met als uitzondering dat er ook geld mee gemoeid was, om de originele aandeelhouders jaarlijks van een klein dividend te kunnen voorzien.

In het jaar 1956, op het moment van schrijven van het krantenartikel, stonden die kosten ter discussie bij het gemeentebestuur. Een graf in Drouwenermond kostte al gauw dertig gulden, daar waar voor een graf in Borger slechts tien gulden werd berekend. Dit alles deed de redacteur voor Drenthe vermoeden dat de begraafplaats snel het statuut van gemeentelijke begraafplaats zou verkrijgen, waarmee het de vorm van 'noaberschap' zou verliezen. De sinds 1925 opkomende begrafenisverenigingen namen de taken van de oude nabuurschappen langzaam over zo was het vermoeden (een nabuurschap bestond in Drenthe oorspronkelijk uit elf huisgezinnen die, wanneer iemand kwam te overlijden, alles rondom de uitvaart regelden, zoals het informeren van familie, vrienden en bekenden), waarmee de boermarken en naoberschappen langzaam zouden uitsterven. Maar, zo sloot de redacteur van het stuk hoopvol af, "de geest der aloude nabuurschap [bleef] levend; de gedachte van barmhartige hulpverlening bezielt daar heden nog in bijzondere gevallen de dorpsgemeenschap tot daden van piëteit". En wie anno 2023 goed om zich heen kijkt, ziet inderdaad dat het begrip naoberschap nog springlevend is.

Nederlandse politieke partijen gebruiken het te pas en te onpas en rollen over elkaar heen om te benadrukken hoe belangrijk naoberschap, noaberschap of mienskip wel niet is. In tijden waarin de 'regio' eindelijk weer op het hoogste politieke toneel wordt besproken en er zelfs politieke partijen worden opgericht om als zogenaamde spreekbuis voor deze gemeenschappen te fungeren, is dat natuurlijk ook niet heel gek. Wie de hoeder van de naobers is, kan rekenen op heel veel stemmen. Maar leeft de geest van barmhartige hulpverlening voor de (dorps)gemeenschap nog echt? En wat is dan het dorp? Zijn dat je naaste burens, zijn het de mensen met wie je een provincie deelt, of bestaat er zelfs zoiets als een Nederlandse gemeenschap? Iedereen kent het voorbeeld van het touwtje uit je voordeur kunnen hangen, maar staat dat tegenwoordig nog steeds voor het altijd mogen binnenlopen door je burens, waarvoor het ooit als symbool is bedoeld, of is het, zo gesteld, niet meer uit je voordeur kunnen hangen van een touwtje inmiddels synoniem geworden voor het door conservatieve partijen en soortgelijke media bedachte frame dat onze samenleving te onveilig is geworden om dat te doen? Ik denk het laatste. En dat komt omdat deze partijen veel beter zijn in het creëren van gemeenschappen.

Voor deze groepen is het namelijk een stuk makkelijker om te definiëren wie 'wij' zijn. Wij, voor deze groepen, zijn niet-asielzoekers, niet-LHBTI-ers, niet-Europeanen, niet-vrijdenkers, etc. Het draait niet om het vaststellen van wie 'wij' is, maar vooral om het bepalen van wie 'wij' niet is. Maar wie zijn wij dan? Koppige optimisten? En wie is onze zij? Niet-koppige optimisten? Humanisme stelt mensen centraal, maar juist de mensheid bloeit in diversiteit. Hoe definieer je een groep mensen, als het niet langs de lijnen van gemeenschap is? Het antwoord ligt verscholen in het loslaten van de wij: het is niet onze gelijkheid dat ons bindt, maar ons gezamenlijke verhaal. Ik zou daarom willen pleiten voor een gemeenschapszin waarin de nadruk wat minder ligt op de gemeenschap, en wat meer op de *zin*. Het draait niet om wij of zij, maar om waar we voor staan. Wat maakt het uit wie of wat je burens zijn, als ze onze hulp nodig hebben? De naoberschappen zijn wellicht verdwenen, maar naoberschap is springlevend. Durf daarom, wanneer je iemand weer eens hoort praten over naoberschap, niet vast te houden aan wie of wat de naobers zijn, maar om te vragen wat gemeenschappelijk is. Zo vechten we gemeenschap vrij en verliezen we het niet langer in de grenzen van een wij. Koppige optimisten, vrijdenkers, onbevangenen, humanistische naobers. Onze gemeenschap, die heeft zin.

Joey Koops

HV-Drenthe: daar zit muziek in!

De opening van het nieuwe seizoen voor HV-Drenthe vond begin september plaats in het Muziekmuseum Vosbergen www.museumvosbergen.nl in Eelde. De HV-leden werden in de lommerrijke tuin welkom geheten door de voorzitter van de Stichting Vosbergen. Hij vertelde kort over de geschiedenis van het museum en liet de verandering zien van boerderij in een kaal landschap naar een landhuis in een park. Vosbergen is nu een museum met een verzameling van circa 800 muziekinstrumenten die gedurende meer dan zestig jaar zijn verzameld en gerestaureerd door **Dick Verel**, die samen met zijn echtgenote Rieteke het museum tot stand bracht. Rieteke is helaas overleden, maar is Dick nog volop in actie voor het museum, dat gerund wordt door 40 vrijwilligers.

De collectie omvat westerse, niet-westerse en automatische instrumenten. Van violen tot serpente, draailieren, gitaren, klarinetten, hobo's, piano's, accordeons, en veel meer. De HV-leden kregen in twee groepen een rondleiding langs een paar hoogtepunten uit de collectie.

De start van de rondleiding was bij de Egyptische **kleppers** van been, die dateren tussen 1580 en 1085 v. Chr. en de Griekse **aulos** uit de klassieke oudheid. Afbeeldingen hiervan zijn vaak te zien op Griekse vazen.



ill. www.worldhistory.org

In dezelfde vitrine liggen ook de oudste **schalmeien**. Ze lijken op fluiten, maar zijn dat niet omdat ze met behulp een rietje gespeeld worden:

Een schalmei, een herdersfluit, is een houten blaasinstrument met een rechte conische boring. De toon wordt gevormd met een dubbelriet. Vanwege zijn harde, doordringende geluid werd de fluit voornamelijk buiten gespeeld. Onder schalmei dient men elk instrument dat met een riet wordt gespeeld te verstaan.

Onder in de vitrine lag wel een hele **oude fluit van bot**, ingezeept met groen *malachiet*. Voor de conservering heel goed, maar als je er te veel van binnenkrijgt is het giftig. Is Cleopatra misschien gestorven doordat ze te veel aan zo'n fluit gesabbeld heeft?

Boven in de grote zaal van het museum was een ander hoogtepunt te zien: de barokklarinet uit ca. 1730. Heel bijzonder in het museum zijn de **geschiedenisreeksen** van instrumenten die door Dick Verel zijn opgebouwd, bijvoorbeeld van de oudste viool (klarinet, fluit, trompet etc.) tot en met de nieuwste versie van zo'n instrument. Het museum vertelt het verhaal van hun ontwikkeling.

Men heeft ook bijzondere exemplaren van een reeks in huis, zoals de mooi bewerkte Noorse Hardanger viool. Naast de melodienaren heeft dit instrument extra snaren die voor een mooie resonantie zorgen. Dit is goed te horen bij de eerste noten van de beroemde Morgenstimmung van Grieg.

<https://www.youtube.com/watch?v=S0Z2m3MXZS8>

Dick Verel liet ook zien hoe een **resonator** werkt. Dit is niets anders dan een buis met lucht. De grondtoon krijg je door zacht te blazen. Hoe harder je blaast, hoe hoger de toon. Dat kan tot een of meerdere octaven hoger. Daardoor zijn er oneindig veel 'boventonen' mogelijk.

(Een mooi voorbeeld van hard blazen laat de fluitist van de Oekraïense band *Kalush Orchestra* zien, die met het liedje 'Stefania' in 2022 het Eurovisie Songfestival hebben gewonnen)! <https://www.youtube.com/watch?v=F1fl60ypdLs> (na ong. 1 minuut en 10 seconden hoor/zie je de fluitist)

Speciale aandacht werd besteed aan de **draailier**; een oud strijkinstrument dat je strijkt met een houten wiel dat tegen de snaren aandraait. Ook heeft het instrument resonantiesnaren naast de melodienaren. Het klinkt als een doedelzak. Op de schilderijen van **Jeroen Bosch** is vaak een draailier te zien. Het gekke is dat dit instrument alleen in Frankrijk populair is gebleven.

Theobald Böhm is de grondlegger van de moderne **dwarsfluit**: hij bedacht het systeem met kleppen. Traditioneel zaten er gaten in de fluit die soms te ver van elkaar af lagen waardoor het instrument niet meer te bespelen was. Böhm maakte de toongaten groter, wijzigde de plaats van de toongaten en voegde



kleppen toe met polsters eronder om de toongaten af te sluiten. De kleppen werden (net als eerder de ringen) opengehouden door een kleppensysteem met veren. De belangrijkste wijziging in 1847 betrof de boring van de fluit: hij wijzigde deze van het tot dan toe gebruikelijke cilindrische kopstuk met conisch (taps toelopend) corpus naar een conisch kopstuk met een cilindrisch corpus. Ook experimenteerde hij met verschillende materialen: tropisch hardhout, zilver, goud, nikkel en koper.

https://nl.wikipedia.org/wiki/Theobald_B%C3%B6hm Het museum heeft een paar mooie ebbenhouten en metalen exemplaren. Volgens Dick Verel (hij is natuurkundige van oorsprong) maakt het voor het geluid overigens helemaal niets uit of je op hout of metaal blaast.

Blazen op een **schelp** kan ook. Het klinkt als een scheepshoorn. Het heeft een enorme resonantie. Ideaal voor spelen in de buitenlucht waar weinig akoestiek is. Resonantie is ook belangrijk bij vele Afrikaanse en Indiase instrumenten die meestal ook in de buitenlucht bespeeld worden.

De prachtige collectie van Vosbergen laat de mooie dingen zien waar de mens toe in staat is. Deze muzikale aftrap

leidt tot mooie

overpeinzingen zoals:

'Muziek is de universele taal van de mensheid', 'Zonder muziek zou het leven zinloos zijn' of "Muziek wast het stof weg van het dagelijkse leven".



Maar het leidt ook tot een advies: als je er nog niet bent geweest, breng dan eens een bezoek aan Museum Vosbergen. Er worden naast rondleidingen ook regelmatig **concerten** gegeven. Veelal worden ook de bijzondere instrumenten hierbij gebruikt. Het museum ligt bovendien in een prachtig parklandschap waar je ook mooi kunt wandelen.

Margreet Riemersma

Van het bestuur

Midwinter is voor de natuur een tijd om te dromen, denk aan de winterslaap, maar ook een tijd om actief te zijn, denk aan de dieren die juist nu moeite moeten doen om aan voedsel te komen. Onze winter ziet er niet meer uit zoals hiernaast, daar kunnen we nog van dromen.

Midwinter nadert, maar het bestuur van Groningen en Ommelanden is niet in winterslaap, integendeel we zijn heel druk met brainstormen, dromen, plannen maken, wikken en wegen en daar veel plezier aan beleven. Gelukkig staan we er niet alleen voor maar hebben we vrijwillige meedenkers en -doeners. Waar gáát het over?

Eén van de onderwerpen is het elders in deze Schakel aangekondigde 'feest' (de naam van het evenement moet bij het sluiten van de kopij nog gekozen worden) aan het begin van de lente op 23 maart 2024, met de drie noordelijke afdelingen tezamen. Een hele dag voor alle leden met diverse activiteiten.

Een ander onderwerp krijgen we min of meer in de schoot geworpen door het landelijk bureau: een geweldige theatervoorstelling "Happy Hour", niet in onze eigen, maar in een grotere zaal in de stad. Zodra meer details bekend zijn worden die meegedeeld via onze Nieuwsbrief.

En ten derde, en dat is de overtreffende trap van droomplannen maken, is het maken van plannen om ons Humanistisch Centrum meer te gebruiken, om er een plek van te maken waarvan veel meer mensen weten wat ze er kunnen halen en brengen, waar veel meer mooie ontmoetingen, dialogen, cursussen en samenwerkingen plaats gaan vinden. Je kunt denken aan een soort werkplaats. Een inspiratiebron is het Vlaamse 'huis van de mens', maar wij maken daarvan een Groningse variant; wij zijn België niet ... Als het allemaal lukt met het brainstormen, overleggen, plannen schrijven en overleg met 'landelijk' over de benodigde financiële middelen dan hopen we in 2024 te beginnen met het uitvoeren van de plannen en ze naar bevind van

zaken en met input van jullie rustig aan, stap voor stap uit te bouwen.
We hopen de (eerste) resultaten te presenteren op onze
Nieuwjaarsbijeenkomst op 21 januari 2024.

Nu eerst fijne midwinter en andere feestdagen en tot in het nieuwe jaar.

Bestuur afdeling Groningen en Ommelanden.



Nieuwjaarsviering 2024 Groningen

Het bestuur van de afdeling Groningen en Ommeland nodigt alle leden graag uit voor de Nieuwjaarsviering 2024

We hebben daarvoor een bijeenkomst georganiseerd op
zondagmiddag 21 januari 2024.

Het thema is deze keer: **HUMANISTISCH VERBOND ALS WERKPLAATS**

We hopen u/je te zien op 21 januari. U/je bent van harte welkom !

Wanneer: zondagmiddag 21 januari 2024

Tijd: 14.00 uur / inloop 13.30 uur

Plaats: Humanistisch Centrum Groningen

Wat inspireert ons? **DE JONGE HUMANISTEN GRONINGEN**

Wat inspireert ons?

In deze reeks artikelen beschrijven we wat ons het afgelopen kwartaal inspireerde, aan de hand van onze bijeenkomsten.

Deel 7: *Praktijk* – door Ivo Hengst

Op de avond van de deadlinedag van deze Schakel spreken de jonge humanisten met elkaar over het vormgeven van idealen. Het Humanistisch Verbond draagt uit dat zingeving en humanisering hand in hand gaan. Zingeving is een thema dat vaak aan bod komt bij de jonge humanisten maar hoe benutten we onze blik naar binnen om ons ook naar buiten toe op een betere samenleving te richten?

We hebben meerdere jonge mensen uitgenodigd die zich op verschillende manieren inzetten voor de maatschappij. Als vrijwilliger bij Humanitas of de Voedselbank, als activist bij Extinction Rebellion, als actief lid bij een

politieke partij en als aanhanger van het Effectief Altruïsme, 'een filosofie gericht op het maximaal goed doen door middel van je carrière, projecten en donaties'. Wie weet zijn we geïnspireerd geraakt door zulke ervaringen.



In een vorig stukje in deze reeks hadden we het al over **Geweldloze Communicatie (NVC)**, ook vaak verbindende communicatie genoemd. Inmiddels hebben we drie goed bezochte workshops georganiseerd onder de bevoegen leiding van Christiaan Zandt. Hier is een oefengroepje uit voortgekomen: een groepje mensen dat met elkaar zich wil bekwamen in het in de praktijk brengen van Geweldloze Communicatie. In november is deze groep van start gegaan. Het is nog zoeken naar een opzet en vorm maar het enthousiasme is volop aanwezig.

Ben je als jonge humanist bekend met de principes van Geweldloze Communicatie en heb je interesse om deel te nemen aan deze **oefengroep**, laat het ons dan even weten! Ook als je interesse hebt om een basiscursus te volgen kun je dat kenbaar maken, bij voldoende animo kunnen we nog een organiseren en kun je wellicht ook instromen in de oefengroep.

AANKONDIGINGEN

Midwinterdiepgangendiner We sluiten het jaar af zoals we het zijn begonnen, met een 'diepgangendiner'.

Dit doen we ter gelegenheid van Midwinter, de kortste dag van het jaar.



Het diepgangendiner houdt in dat we meteen de diepte induiken door elkaar vragen te stellen zoals 'Waar heb je spijt van?' en 'Waar ben je bang voor?' Dit idee is afkomstig van Alain de Botton die het volgende schreef in zijn boek 'Religie voor atheïsten':

'Men zou verhalen te horen krijgen over angst, schuldgevoel, woede, melancholie, onbeantwoorde liefde en ontrouw, die een indruk geven van onze collectieve waanzin en ontwapenende kwetsbaarheid. Onze gesprekken zouden ons bevrijden van de veelal verwrongen fantasieën over het leven van anderen, doordat ze ons zouden onthullen hoezeer de meesten van ons, achter onze angstvallig bewaakte façades, het spoor bijster raken – en daarom alle reden hebben onze al even gekwelde burens de hand te reiken'.

NB: tijdens het Diepgangendiner stellen we persoonlijke vragen aan elkaar maar je bepaalt uiteraard zelf hoeveel je wilt delen.

Meer informatie over het eten volgt nog, maar allergieën en dieetwensen kun je vast doorgeven. Het diner zal sowieso geschikt zijn voor vegetariërs en veganisten.

Donderdag 14 december

18:30 - 22:00 uur

Humanistisch Centrum (W.A. Scholtenstraat 2, Groningen)

Aanmelden: Noodzakelijk. info@jongehumanistengroningen.nl

De kosten van het diner worden in principe gedragen door het Humanistisch Verbond, maar een kleine vrijwillige eigen bijdrage is altijd welkom. En neem eventueel zelf wat te drinken mee.

Afscheid & verandering - Nieuwjaarsviering

Het einde van een tijdperk. Zo kun je het noemen. Na respectievelijk 12, 13 en bijna 15 jaar gaan Welmer, Paul en Ivo stoppen bij de Jonge Humanisten. Niet omdat we het niet meer leuk vinden om onderdeel te zijn van deze groep maar simpelweg omdat het steeds ingewikkelder wordt om onszelf nog met droge ogen 'jong' te noemen. De groep is ooit bedoeld voor mensen van 18 tot ongeveer 35 jaar. We gunnen deze groep een eigen plek en willen hier ruimte voor maken.

Tijdens onze nieuwjaarsviering willen we onze betrokkenheid op feestelijke wijze afsluiten. Zoals gebruikelijk bij al onze vieringen zal er een gevarieerd programma zijn van dialoog, muziek, voordrachten en beeldmateriaal. We blikken terug op bijna 15 jaar Jonge Humanisten Groningen en kijken vooruit naar de toekomst.

Ben je sinds de oprichting in mei 2009 ooit betrokken geweest bij onze groep? Dan nodigen we je van harte uit om bij deze viering aanwezig te zijn. Nieuwe jonge humanisten zijn uiteraard ook welkom!

Op 19 januari, 20:00 uur in het Humanistisch Centrum

TOEKOMST

De Zinfabriek

Wij blijven ons graag inzetten voor mensen die diepgang zoeken in een

open, persoonlijke sfeer. Daarom broeden we op een nieuw concept dat met voorlopige werktitels als Humanistisch Café, De Vrijplaats en De Zinfabriek nog definitief vorm zal krijgen, hopelijk vanaf februari 2024. We hopen dezelfde openheid en verbinding te kunnen ervaren als met de Jonge Humanisten, maar dan toegankelijk voor alle leeftijden. We zetten ons extra in om de middengroep (35-55 jaar) te bereiken die het Humanistisch Centrum voorslagnog wat minder goed weet te vinden. Lijkt het je leuk om hieraan mee te werken? Neem dan contact met ons op.

Contact:

info@jongehumanistengroningen.nl

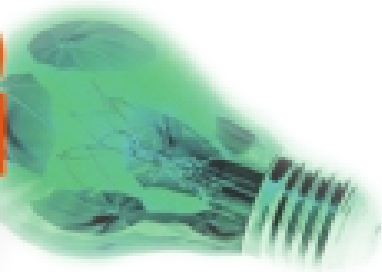


Zindag met taart...

ZINDAG

Sunday Assembly

GRONINGEN



In september 2022 zijn we opnieuw begonnen met Zindag, nadat we kort voor de uitbraak van de coronapandemie al een eerste aftrap hadden. We kijken terug op een mooi seizoen van acht Zindagen waarin we uiteenlopende thema's met elkaar bespraken zoals nieuwsgierigheid, nostalgie, vriendschap en spiritualiteit. Iedere keer waren we met een gevarieerd gezelschap van jong(er) en oud(er), telkens tussen de 18 en 26 personen.

In het programma van de Zindag zijn al snel wat vaste elementen ontstaan. We starten met een van muziek voorziene fotovoorstelling met beelden die we associëren met het thema van de dag. Vervolgens gaan we uiteen in kleine groepjes voor het filosofisch speeddaten aan de hand van enkele vragen en bespreken we plenair na. Daarna volgen meestal nog twee voordrachten, afgewisseld met bij het thema geselecteerde liedjes, gespeeld door twee van ons. We sluiten altijd af met taart, waarbij er ook ruimte is voor informele ontmoeting. De ene keer verloopt het programma iets strakker, de andere keer wat rommeliger, nooit geheel volgens planning, nooit perfect. Maar altijd met enthousiasme in een open sfeer. En taart dus.

WAT IS ZINDAG?

Zindag is een zondagsbijeenkomst bedoeld voor mensen die diepgang zoeken in het leven, maar zich niet thuis voelen in een religieuze omgeving. We komen samen om het leven en ons menszijn te vieren, te erkennen dat niemand foutloos is en om elkaar te inspireren een beter mens te zijn. Iedere Zindag staat een thema centraal dat we op verschillende manieren

belichten, bespreken en beleven; met voordrachten, muziek, beeldmateriaal en ruimte voor gesprek. De Zindag is mede-geïnspireerd op het concept van Sunday Assembly en vindt plaats op iedere laatste zondag van de maand, behalve in december en de zomermaanden. De bijeenkomsten staan open voor iedereen, dus wees welkom en sluit aan! We sluiten af met koffie/thee en taart. Voel je vrij om ook iets lekkers mee te nemen!

OPROEP

Wil je meewerken aan Zindag: structureel of bij een specifiek thema? Dat kan, bijvoorbeeld meedenken bij het opstellen van het programma, een korte voordracht doen, een muzikale bijdrage of gewoon helpen met alles klaarzetten. Hulp is zeer welkom! Neem gerust vrijblijvend contact op voor overleg.

CONTACT

Je kunt ons mailen via info@zindag050.nl Zie ook: <https://zindag050.nl/>

PRAKTISCHE INFORMATIE

Komende Zindagen:

zondag 28 januari 2024, - 11:00 (inloop vanaf 10:30) Thema: TOEKOMST
zondag 25 februari 2024

Humanistisch Centrum (W.A. Scholtenstraat 2, Groningen) Aanmelden is niet nodig, toegang is gratis. Taart meebrengen wordt zeer gewaardeerd!

WANDELEN **in** *Groningen e.o.*



Zondag 7 januari 2024 in de Vosbergen bij Eelde.

We starten vanaf de parkeerplaats aan de Vosbergerlaan die zich op 50 meter bevindt van de Burgemeester Legroweg. Vanuit Eelde en De Punt bevindt de ingang van de laan zich in een bocht van de Burgermeester Legroweg bij het vliegveld. Na afloop koffie drinken bij restaurant De Twee Provinciën aan het Paterswoldsemeer.

Zondag 4 februari in het Sterrebos bij Roden.

Vanuit het centrum van Roden rijd men via de Mensingheweg richting Lieveren. De parkeerplaats ligt aan de linkerkant van de weg, net na het plaatsnaambord "einde Roden". Na afloop koffiedrinken bij De Pompstee aan de Brink in Roden.

Zondag 3 maart op het Balloërveld bij Balloo.

We starten vanaf de parkeerplaats aan de Crabbeweg nabij de schaapskooi bij Balloo. Na afloop koffiedrinken bij Huis van Drentsche Aa aan de Asserstraat 63 in Deurze, tussen Assen en Rolde.

Alle wandelingen starten om 10.30 uur en zijn tussen de 3 en 4,5 km. Deelname aan de wandelingen zijn gratis en zijn toegankelijk voor leden en niet-leden. Consumpties zijn voor eigen rekening.

Inlichtingen: Marijke en Pieter Hofman 0592-343595 06 1900 30 43

....

Email: hofbak@ziggo.nl

CURSUS KUNST EN FILOSOFIE II

*(staat los van Kunst en
Filosofie I)*



Inhoud :

Door alle tijden heen is er een interactie geweest tussen kunstenaars en filosofen. Kunstenaars lieten zich inspireren door ideeën van filosofen. En, omgekeerd, vormden kunstwerken voor filosofen een beginpunt, uitwerking of illustratie van hun denken. In deze cursus staan deze interacties centraal, rond zeven thema's.

1. Kunsten maken denken (Steentijdkunst en Alva Noë)
2. Reformatie en Individualisme (Spotprenten en Albrecht Dürer)
3. Rationaliteit (René Descartes en Johannes Vermeer)
4. Logica en Dialoog (Lewis Carroll en Else Barth)
5. Emancipatie (Artemisia Gentileschi, Georgia O'Keeffe en Katy Hessel)
6. Het begin van de 20e eeuw (Otto Weiniger, Gustav Klimt, en anderen)
7. Denken en kunst na WO II (Martin Heidegger en Anselm Kiefer)

Tijdens iedere bijeenkomst zullen werken van filosofen en kunstenaars worden besproken, getoond en bediscussieerd.

Tijden: 10, 17, 24 en 31 januari en 7, 14 en 21 februari 2024
7 woensdagavonden van 19.30 uur tot 22.00 uur

Plaats: Humanistisch Centrum Groningen

Docent: Ronald Hünneberg

Kosten: € 95,00 voor de hele cursus

Anmelden: secre.hvgron@gmail.com

TIJD

In mijn vorige beslommering over de vreugde van het nietsdoen vroeg ik mij af waarom studenten sneller gestrest raken dan vroeger en weet dat aan het overvloedig en schijnbaar onzinnig gebruik van de smartphone. Dat heet de tijdsparadox: tijd tekortkomen terwijl je

heel veel tijd verspilt aan je smartphone. Ofwel, zoals Koen Haegens zich afvraagt, “waarom we onze tijd verkloten?” Hij schreef er het boek *Op zoek naar de verstrooide tijd* over. Verstrooiing is, in tegenstelling tot verveling of luieren, zinloze tijd. Het is geen keuze, geen invulling, maar het overkomt je als een ongevraagde verdooving. Een betekenisloos zappen door het leven. Verspilde tijd dus.

Tijd is een objectief begrip (00:00:00). Dat blijkt niet zo duidelijk bij een filosofische wandeling in Heerenveen met het leidende thema 'tijd'. Duidelijk wordt wél dat iedereen op zijn eigen manier tijd ervaart en beleeft. De prangende vraag van de grotendeels 60+groep: “Hoeveel tijd rest mij nog?” illustreert dat er meer tijd achter ons ligt dan voor ons. Het gesprek gaat over beleving van het verleden, een oordeel over het heden en verwachtingen rond de toekomst. Immers, het leven wordt voorwaarts geleefd maar achterwaarts begrepen (Søren Kierkegaard). Mooie begrippen komen langs zoals tijd passeren, reservetijd, klokregime, zelfs klokterreur. Wij praten over tijd als een tastbaar begrip: het uur dat ons wordt afgenomen bij de zomertijd en dat we weer cadeau krijgen bij de wintertijd. We hebben kostbare tijd en tijd over. De tijd kruipt of vliegt of glipt je door de vingers. Of staat stil.

Het Fries heeft de prachtige uitdrukking 'út 'e tiid gean' voor sterven. Bij een geheel toevallige ontmoeting vertelt iemand mij het verhaal van zijn openhartoperatie die succesvol is verlopen maar grote consequenties heeft voor de rest van zijn leven. Liggend aan de hartlongmachine was hij feitelijk klinisch dood, uit de tijd. Acht uren heeft de tijd stilgestaan. Hij heeft ervaren dat zijn geest is uitgetreden en tijdloos werd. Vanaf het moment dat zijn geest is teruggekeerd, is hij een ander mens geworden. Zijn oorspronkelijke geheugen is nog consistent maar hij voelt zich een nieuwe persoon. Zijn omgeving en met name zijn kinderen vinden hem anders, veel aardiger. De notoire en niet al te vriendelijke alcoholist die hij was, taalt niet meer naar

alcohol en is zachtmoedig geworden, zoals hijzelf zegt. Voor zijn gevoel leeft hij in een andere, een nieuwe tijd. Hij is nu gelukkig. Hij ervaart de kwaliteit van tijd.

Een gezin dat ik ken reserveert consequent iedere vrijdagavond vanaf vijf uur voor quality time dus voor elkaar. De mobiele telefoons gaan opzij en op stil. De verstrooide tijd wordt stopgezet. Dan wordt er samen gekookt, gegeten en gepraat, een film gekeken of een andere keuze gemaakt. De tijd krijgt, mede door de herhaling en de vaste vorm, meer betekenis, wordt verdichte tijd. Het wordt een ritueel. Koen Haegens gebruikt hiervoor de term 'toegewijde tijd' als opponent van 'verstrooide tijd'. In de verstrooide tijd word je geleefd; in de toegewijde tijd geef je inhoud en betekenis aan het leven. Volgend jaar krijgen we weer een dag cadeau. Geef hem een mooie besteding in een voorspoedig, gelukkig en betekenisvol 2024 .

Jan Wijbenga, Voorzitter HV Fryslân

Heerenveen – vrijwilligers gevraagd

In verzorgingshuis Marienbosch in Heerenveen is de werkgroep 'WIL' (Wergroep Identiteit en Levensbeschouwing) actief.

WIL bestaat uit vertegenwoordigers van diverse kerken en het HV en verzorgt de kerkdiensten, herdenkingsvieringen, de gespreksgroep en voert op verzoek individuele gesprekken met de bewoners.

Als humanist heb ik contact met diverse bewoners, begeleid ik de gespreksgroep en bereid ik, samen met anderen, de herdenkingsbijeenkomsten voor. Eveneens verzorgen wij het jaarlijkse uitje met de bewoners waar we contact mee hebben.

1x per maand is er overleg met de werkgroep.

We zoeken nieuwe enthousiaste mensen voor de werkgroep die mee willen denken over en organiseren van onze activiteiten o.a. op de afdelingen voor kleinschalig wonen (bijvoorbeeld – samen zingen met de bewoners!)

Als u belangstelling hebt of meer wilt weten, neem aub contact met Annemiek Horstman, via secretariaat@hvfryslan.nl

Aanvang 19.30 uur, inloop vanaf 19.15, Tresoar
Boterhoek 1, Leeuwarden,
entree €10,= contant of PIN aan de zaal.



18 januari

Vrije wil: noodzaak of illusie? René van der Vlist

De sofist Gorgias (480 – 380 v.Chr.) stelde de vraag of het de schone Helena wel kon worden aangerekend dat zij er met Paris vandoor ging en daarmee de Trojaanse Oorlog ontketende. Gorgias pleit Helena vrij omdat zij het lot niet eigenhandig kon veranderen. Zij kon er niets aan doen! Vrije wil: noodzaak of illusie? *Em. hoogleraar Sociale Psychologie René van der Vlist spreekt over verschillende aspecten van de vrijwe wil.*

22 februari

De ervaring leert... Roy Dings

Lange tijd werd de wetenschap gezien als de voornaamste en meest betrouwbare bron van kennis. Zo was het voor talkshows bijvoorbeeld lange tijd de standaard om een hoogleraar uit te nodigen om een bepaalde actuele gebeurtenis te duiden. Steeds vaker wordt er ook iemand uitgenodigd die die gebeurtenis zelf heeft meegemaakt. Wat zegt dit over de manier waarop we in Nederland kijken naar kennis? *Dr. Roy Dings studeerde filosofie en psychologie, en promoveerde in januari 2020 aan de Radboud Universiteit Nijmegen*

21 maart

Annemarie van Gunnik en Paulien 't Hoen Nieuw denken met de oude Grieken

In de snelle wereld van vandaag zijn er zo veel keuzes te maken dat dilemma's zich aan de lopende band voordoen. Bovendien wordt meestal een snelle beslissing verwacht. Hoe vind je je weg in de veelheid van mogelijkheden? Hoe bepaal je de koers die je wil varen? Welke kennis gebruik je voor je beslissingen en waar komt die informatie vandaan? In lastige situaties raak je vaak verward in allerlei gedachten die je niet verder brengen. Dit is 'oud denken'; dat wat je (ooit) gedacht hebt. Als je blijft denken zoals je altijd hebt gedacht, blijf je doen wat je altijd hebt gedaan! Nieuw denken met de oude Grieken is een uitnodiging om uit je vertrouwde denkgroeven te komen.

Oefening in vertrouwen Stijn Krooshof 11 april

In een staat van twijfel en verwarring vragen we ons dikwijls af: Waarom ben ik hier? Waarvoor leef ik? Wat gebeurt er bij het doodgaan? Blijft er iets van ons over? Bestaat er een god en zo ja, in welke vorm? En welke gevolgen zou dat voor mij hebben? Het zijn elementaire vragen die tegelijkertijd zeer diepgaand zijn, die iemand als kind kan stellen en waar men zich na een lang leven nog steeds over kan verwonderen.

Zijn er antwoorden te vinden? Ze zijn er in overvloed, maar welke zijn de juiste? Hoe bepalen we dat? Hoe weten we of ons oordeelsvermogen daarover wel goed functioneert? Kunnen we niet, net als Johannes Climacus, altijd aan alles blijven twijfelen? Is dat niet een heel groot probleem? Immers, als we nooit zeker kunnen zijn van onze antwoorden op de grote vragen des levens, waarop baseren we dan hoe we ons leven leiden? Waar beroepen we ons op bij de keuzes die we maken? Ieder mens moet ergens in geloven om te kunnen leven, schreef Lev Tolstoj in zijn autobiografie. Waar gelooft de existentieel verwarde mens in? Is er iets – of iemand – waar hij op kan vertrouwen?

Het raadsel van het ik Martijn Veltkamp 30 mei

De schijnbaar simpele vraag 'Wie ben ik?' houdt ons vandaag de dag meer dan ooit bezig.

We worden gestimuleerd onszelf te zijn, ons Ware Zelf te ontdekken, en een levenspad te kiezen dat bij ons past. Maar kan dat wel? Kunnen we onszelf wel écht kennen? Als we een beeld hebben van wie we zijn, komt dat dan wel overeen met wie we écht zijn? En bestaat er wel een 'écht' ik, een ware zelf?

In oktober 2023 publiceerde dr. Martijn Veltkamp zijn 7 jaar durende zoektocht naar het antwoord op deze vragen in Het raadsel van het ik. Tijdens de lezing gaat hij in op de haaks op elkaar staande visies op het 'ik' uit het verleden vanuit de filosofie en psychologie. Maar ook laat hij zien op welke manier deze eerdere opvattingen met elkaar te rijmen zijn. Verschillende onderwerpen die directe implicaties hebben voor hoe we veelal nadenken over het 'ik' komen aan bod. Zo zoeken de meeste mensen hun 'ware ik' in zichzelf, maar komt tijdens de lezing de stelling voorbij dat een al te narcistische aanpak is. En hoewel bedoeld als hulp, zal van de vele (zelfhulp)programma's die mensen helpen hun 'Ware Zelf' te vinden worden verdedigd waarom dit mensen juist met een onoplosbaar probleem opzadelt. Tenslotte laat Veltkamp zien wat het 'zelf' dan wél is.

Succesvolle pilot filosofische wandeling Heerenveen

In de zomer was er een verzoek vanuit de bibliotheek te Heerenveen om te starten met filosofische wandelingen. Marjoleine en ik ontmoetten elkaar op het station en al snel werd duidelijk dat we beiden open stonden voor een nieuw avontuur. Samen met Marijke van de Protestantse Gemeente en Marieke van dBieb Heerenveen werd het plan gesmeed om een wandeling met zin ofwel een filosofische wandeling te organiseren. Er werden flyers gedrukt door de bibliotheek waarin gevraagd werd of je zin had om mee te wandelen en een goed gesprek te voeren. "Al wandelend goede gesprekken voeren over zingeving, spiritualiteit en filosofie. Kennis over filosofie is niet nodig en iedereen is welkom!" Dit bleek een daverend succes!

We hebben inmiddels vier wandelingen verzorgd en in 2024 gaan we door! Deelname blijft gratis en opgeven is ook nu niet nodig. Het idee spreekt

verschillende typen mensen aan: mensen die meer sociale contacten willen, mensen die meer verdieping zoeken rondom een thema en mensen die meer aan zelfreflectie willen doen. Het was fantastisch om te merken dat deze laagdrempelige aanpak genoeg mensen aanspreekt om door te gaan. We wisten van tevoren niet waar we op konden rekenen, maar er deden gemiddeld steeds twintig mensen mee. Het organiseren verliep zeer organisch en zo ook de wandelingen. Erg prettig! Ik begon elke



wandeling met een kleine inleiding, die zich beperkte tot een filosofische houding aannemen en de denkracht tijdens het wandelen. Vooral de oproep tot een open en nieuwsgierige houding en het verschil met een debat benoemen, bleken duidelijke aanwijzingen voor een veilige setting. De eerste wandeling die ik begeleidde ging over TIJD. Een boeiend onderwerp en ik liet mij inspireren door Joep Dohmen. Jarenlang hing ik als student aan zijn lippen en zijn pas verschenen boek “Iemand zijn” is van bijbels formaat en bovendien zeer toegankelijk geschreven. We begonnen met een verkenning van spreekwoorden en uitdrukkingen met het begrip TIJD. Ongelofelijk hoe groot de vangst was. Vervolgens gingen we in tweetallen in gesprek over onze natuurlijke tijd, in de zin van opgroeien, bloeien en aftakelen. Daarna verdiepten we ons in de vraag hoe nietsdoen zich verhoudt tot een maatschappelijk besef van kloktijd. Daarna spraken we over onze innerlijke tijd, het verliezen hiervan en opgesloten zitten in tijd. Als laatste was onze persoonlijke tijd aan de beurt, waarin we reflecteerden op alle besproken vormen en belevingen van TIJD. We kregen terug dat de meeste deelnemers deze wandeling als zinvolle TIJD hadden ervaren. De tweede wandeling ging over VERBINDING, een suggestie uit de groep. Persoonlijke identiteit, de intensie en intensiviteit van iets waar je je mee verbonden voelt, afstemmen op de ander, onthechting zijn allemaal voorbij gekomen in de gesprekken. De manier waarop we in de wereld staan gaf genoeg aanleiding om na de tijd nog na te genieten van een kopje koffie. 16 december is de laatste wandeling van 2023, de data voor 2024 volgen. Graag tot dan,

Hartelijke groet,
Judy Hoekstra
Toegepast filosoof en social designer

PALAV *Leeuwarden* **dit jaar te gast in Heerenveen**

De groep onder begeleiding van Jan Wjibenga komt in de komende tijd op de volgende data bij elkaar:

2023	2024
13 december	17 januari
	14 februari
	13 maart
	17 april
	15 mei

Gespreksonderwerpen worden door de deelnemers bepaald. Informatie over locatie en deelname bij Jan Wjibenga, voorzitter@hvfryslan.nl

Oproep ten bate van Filosofie voor een Breed Publiek

Tijden zijn bar en helaas is het na de pandemie nog niet rustiger geworden. Met elkaar nadenken over actuele ontwikkelingen is harder nodig dan ooit, maar het wordt alsmaar lastiger om filosofische reflectie te organiseren voor een prijs die voor een breed publiek acceptabel is. We sluiten een prijsverhoging in 2024 niet uit maar proberen deze te voorkomen. Om een activiteit als 'Filosofie voor een breed publiek' ook in de toekomst op de rails te houden, zijn twee acties van essentieel belang:

- voldoende deelnemers, zodat onkosten gedekt kunnen worden
- voldoende verkoop van boekjes met samenvattingen, zodat de investering van het drukken ervan terugverdiend kan worden

We roepen jullie hulp in. Je kunt helpen door

- aanwezigheid, waarvoor wij jullie van harte uitnodigen
- waar mogelijk en zinvol reclame te maken voor 'Filosofie voor een breed publiek' (folders verkrijgbaar via secretariaat@hvfryslan.nl)
- reclame te maken voor de boekjes met verslagen van de bijeenkomsten (van alle 31 jaren zijn papieren boekjes verkrijgbaar
- de eerste 25 jaar ook digitaal, op usb)

Sneek **OPEN GESPREKSGROEP HV SÚDWESTFRYSLÂN**

Thema van komend avondgesprek: Gedachtekracht

Waar: Brasserie De Koperen Kees, Parkstraat 1, Sneek

Donderdag 18 januari 2024, van 19.30 tot ca. 21.30 uur,

In de HV publicatie 'Gedachtekracht' staan handzame vragen als 'hoe wil ik van betekenis zijn voor de wereld van nu en in de toekomst'. En: We leven in een tijd van ophef en snelle meningen. We vinden overal wat van, maar wat vinden we, wat vindt jij nou echt belangrijk? En: Wat kun je daar aan doen?

Met onze verhuizing weer terug naar Sneek willen we de drempel verlagen voor onze HV leden in Súdwest Fryslan. Voortaan te voet of op de fiets te bereiken, met een plek dicht bij het station voor de OV'ers en voldoende parkeergelegenheid in de buurt voor de auto gebondenen.

Omdat het begrip 'Palaver' niet direct duidelijk maakt wat we doen, noemen we deze avonden voortaan weer 'gewoon' een open gespreksgroep voor HV leden of geïnteresseerden in het Humanisme. Zonder verplichte inbreng, maar juist de ruimte om te zeggen wat je van iets vindt of wat je op je hart hebt, als je dat zelf wilt. Dit steeds aan de hand van een thema, die één van de deelnemers voor elke avond heeft voorbereid. Zoals deze komende avond over Gedachtekracht, aan de hand van het boekje dat we als leden vanuit HV landelijk kregen om gesprekken op gang te brengen.

Donderdag 14 maart 2024, van 19.30 tot ca. 21.30 uur,

Thema: Ons leven naar de toekomst, wat is de meerwaarde van het humanisme?

Was je er tot nu toe niet bij? Geen probleem sluit gerust aan, als deze groep je boeit of je je eigen thema's wilt delen en bespreken of als je nieuwsgierig bent naar de inzichten van anderen en hier over in gesprek wilt komen.

Welkom, nadere info bel gerust Jac Konig, 0653172732.

2023-2024

JAARGANG

32



Twijfel

leren laveren tussen fundamentalisme en relativisme

als keuze

Pakweg 35 jaar geleden was de oproep om positieve waarde te hechten aan 'het voordeel van de twijfel' een belangrijk thema in het humanistische gedachtegoed.

Nu, in ons tijdsgewricht, lijkt twijfel alom nog veel minder geliefd dan destijds. In politiek en maatschappelijk debat bestoken partijen elkaar met beweringen, suggesties en vermoedens die worden gepresenteerd met de zwaarte van onweerlegbare feiten. En ook het individuele leven lijkt steeds meer doordrongen van de hang naar absolutisme.

Wat is eigenlijk het voordeel van twijfel? Weegt het op tegen nadelen? Welke activiteit kunnen we beschouwen als het tegenovergestelde van twijfelen? En wat is de samenhang tussen kwalificaties als twijfel, feit, fake, kans, wetenschap en mening? En is ook bij twijfel sprake van 'kairos', het juiste moment en de juiste plek?

Na de afgelopen lezingencycli, waarin onderwerpen als waarheid, weten, gelijk hebben/krijgen/zijn, en wereldburgerschap centraal stonden, gaan we ons in deze 32^e serie verdiepen in de plaats en functie van twijfel in onze actualiteit. We gaan te rade bij diverse klassieke en moderne filosofen, maar ook bij onszelf.

We gaan onderzoeken of de uitspraak van de staatsman/filosoof Marcus Tullius Cicero (106-43) klopt, dat je door te twijfelen tot waarheid komt ("dubitando ad veritatem pervenimus").

Zomaar een uitspraak tot waarheid bombarderen, werkt in ieder geval desastreus, dat is al duidelijk.

10 december 2023 **Twijfel en vrijdenken**

In ons tijdsgewricht lijkt maatschappelijk debat in toenemende mate gekarakteriseerd door zwart/wit-denken, eigen gelijk, en behoefte aan beheersing van communicatiemiddelen. In deze bijeenkomst gaan we terug naar een tijd waarin denken over maatschappijkritische onderwerpen als rechten van arbeiders en vrouwen, nationalisme en militarisme nog in de kinderschoenen stond. We gaan ons met name verdiepen in het gedachtegoed van jurist, rechtsfilosoof, socialist en vrijdenker Clara Wichmann (1885-1922).

Inleider: drs. Marthe Kerkwijk (*filosoof – Internationale School voor Wijsbegeerte – Leusden*)

14 januari 2024 **Wat is de relatie tussen twijfel en gevoel van eigenwaarde?**

Over Schopenhauer en Nietzsche. De moed om te twijfelen als vorm van amor fati. Zekerheid als angst voor vrijheid.

Inleiders: drs. Frank Meester (*filosoof/ publicist/musicus*) en drs. Maarten Meester (*filosoof, journalist, docent/student*)

11 februari 2024 **Kun je twijfelen leren?**

Twijfel in opvoeding en onderwijs. Over de rol van cynisme en fundamentalisme. Over de relatie tussen cynisme en creativiteit/fantasie. In de klassieke traditie van het cynisme staat kritiek op / twijfel aan culturele gewoonten en geaccepteerde waarheden centraal. Cynici richtten zich op eenvoudig en eerlijk leven. Wat kunnen moderne wereldburgers leren van het cynisme?

Inleider: dr. Han Thomas Adriaenssen (*filosoof – Rijksuniversiteit Groningen*)

10 maart 2024 **Ik twijfel, dus wij zijn**

De zinsnede 'Ik twijfel' wordt in deze tijd al gauw gelezen als een uitspraak van een individu dat iets niet weet, onzeker is, geen beslissingen kan nemen ... Terwijl van het 'ik' wordt verwacht dat het stevig in de schoenen staat en in staat is tot stellige uitspraken te komen. Bij ieder debat dat langs komt, wordt het 'ik' gevraagd om een stevige mening. Twijfel als hermeneutische grondhouding leidt echter tot iets heel anders: creativiteit, verbinding, worteling én vernieuwing.

Met Paul Ricoeur en een kunstenaar als Grayson Perry onderzoeken we hoe twijfel tot een 'wij' kan brengen.

Inleider: dr. Els Maeckelberghe (*ethicus Beatrix Kinderziekenhuis Groningen/ UMCG*)

Tijd: Zondagmiddagen van 13.30 - 16.00 uur

Plaats: De Bres – Schoolstraat 4 –
8911 BH Leeuwarden

Kosten deelname: €10,- p.p. per bijeenkomst.

U kunt contant betalen aan de zaal, of dit bedrag storten op bankrekeningnummer

NL 16 TRIO 0198 3836 65 t.n.v. penningmeester HV-Fryslân.

In verband met de onzekere tijden kan het zijn dat we de prijs in 2024 moeten bijstellen/aanpassen

Wanneer u zich vooraf inschrijft voor het bijwonen van alle lezingen geldt een gereduceerd tarief van €50,- (voor de hele serie).

Wanneer u geld overmaakt, graag vermelden welke inleiding/inleidingen het betreft.

Informatie: www.humanistischverbond.nl www.theaterdebres.nl

Vragen: secretariaat@hvfryslan.nl app of sms naar: 06-33781823

NIEUWJAARSBIJEENKOMST 7 januari 2024



Het nieuwe jaar is in aantocht. Op 7 januari willen we elkaar weer ontmoeten. Er valt genoeg bij te praten. Wij nodigen jullie uit voor de Nieuwjaarsontmoeting in Joure, in het Kofjelokaal van het museum (eigen ingang). Er is koffie, thee en oranjekoek. Naast elkaar treffen, een toespraak en een activiteit willen we jullie meenemen door het leuke Museum Joure voor een rondleiding met gids.

Museum Joure – Museumstraat 2

Ontvangst: 14.00 uur Einde bijeenkomst: 16.30 uur

Graag opgeven bij secretariaat@hvfryslan.nl

En indien u een museum jaarkaart heeft, deze graag meenemen

Leden bezoeken leden HV Fryslan

Ongedwongen gesprekken met diepgang hebben, in een vertrouwde setting? 'Leden bezoeken leden HV Fryslân' biedt de gelegenheid voor leden die het op prijs stellen van tot tijd tot tijd 'een goed gesprek te hebben, meer dan over alleen koetjes en kalfjes'. Voor één op één bezoeken met een samen afgesproken frequentie, bijvoorbeeld één keer per maand. De afgelopen jaren merkten we dat die behoefte zowel vanuit de ouderen kwamen, die meer geïsoleerd thuis kwamen te zitten. Maar ook van jongeren die hetzelfde overkomen of jongeren die het gewoon mooi vinden ook één op één ongedwongen gesprekken met diepgang te voeren met leeftijdgenoten of ouderen. En wat zegt leeftijd? Het gaat er om dat juist ook de bezoekende leden zelf hier wat aan hebben. Idealiter blijken de koppelingen waar sprake is van voldoening voor beide gesprekspartners het beste te werken en in stand te blijven.

Wij zijn concreet op zoek naar HV leden uit Bolsward, Joure, en Leeuwarden, die hiervoor interesse hebben. Voetnoot: We bemerken overigens wel enige schroom om hiernaar te vragen of om je spontaan aan te bieden. 'Wie krijg ik dan en past dat wel?'; 'Als het niet klikt, hoe moet ik daar dan mee omgaan, want dan zit je daar ongelukkig mee in de maag? ' Daarom bouwen wij een veiligheid in als we een koppeling voorleggen, door eerst na een vraag of aanmelding ook naar de interesses te vragen en vervolgens de afspraak te maken om een eerste kennismaking als proef te doen. Dus schroom niet en laat van u/je horen!

Contact te leggen voor iemand met verzoek of aanbod te ontmoeten, wonend in:

Postcode gebied 8441-9091 Jac.Konig@kpnmail.nl of 0653172732

Postcode gebieden 8391 - 8434 en 9109 – 9296 sakevanderkloet@gmail.com of 0650634629



Wij zoeken een maatschappelijk betrokken bestuurslid voor de A. Bijlenga Stichting! De A. Bijlenga Stichting houdt zich , binnen de provincie Friesland , bezig met het financieel ondersteunen van hen die door lichamelijke - of geestelijke gebreken of andere ongunstige omstandigheden niet in staat zijn, om in hun onderhoud te voorzien of de opvoeding of opleiding van hun

kinderen te bekostigen.

Hulpbehoevenden, ouders of instanties kunnen zich richten tot de stichting met een verzoek om een financiële bijdrage in de kosten die zij moeten maken vanwege een beperking van henzelf, van hun kind of van degene die zij bijstaan, zolang zij maar in Friesland woonachtig zijn. Er kan zowel voor kinderen als voor volwassene een bijdrage worden aangevraagd.

Zie ook onze website <https://www.bijlengastichting.nl/>

Statutair is bepaald dat twee bestuursleden van Humanitas of het Humanistisch Verbond in het bestuur van de A. Bijlenga zitting hebben, hiervan is er momenteel één vacant.

Wilt u nadere informatie over de vacante functie, dan kunt zich wenden tot onderstaande bestuursleden.

Heeft u belangstelling voor deze bestuursfunctie? Graag een beknopte C.V. zenden aan mevr. Beers bestuurslid van de Stichting

Mevr. M. Beers

Email: secretariaat@hvfryslan.nl

Tel: 06-53112732

Dhr. J. Dijkstra

Email: jan.dijkstra.mz@gmail.com

Tel: 06-16136082

Lekker ite & in aardich petear

Lekker ite en in aardich petear: lekker eten en een leuk gesprek.

Zoals jullie zien hebben we de naam Peulen en Praten veranderd. We vonden dat de nadruk te veel op peulen lag.

We blijven vegetarische maaltijden maken. Maar dus niet altijd met bonen. Daarmee kunnen we wat meer variëren.

Wat blijft is dat we samen koken, samen eten, een leuk gesprek (ideeën welkom) en aan het eind samen opruimen en schoonmaken. Ook de locatie blijft hetzelfde. De consistorie in Marsum.

De bijdrage aan het eten gaat naar 8 euro per persoon voor drie gangen.

Maar als je je hebt opgegeven betaal je ook als je niet komt. (we hebben wel op je gerekend en daar op ingekocht). Opgave tot en met de maandag voor het eten (i.v.m de inkoop)

Heb je speciale dieetwensen of een goed idee voor een gesprek geef dat dan door wanneer je je opgeeft. Opgeven kan via het bureau van Het Humanistisch Verbond: secretariaat@hvfryslan.nl Zij zorgen dat het bij Roeleke of Sonja komt.

Graag tot ziens op vrijdag 29 december of elke laatste vrijdag van de volgende maanden.

Eetclub

Data: elke laatste vrijdag van de maand, in 2023 is dat 29 december. In 2024 zijn 26 januari, 24 februari en 29 maart gepland. Eten doen we van 18.00 tot 20.30 uur, kokshulpen worden om 17.00 uur verwacht.

Locatie consistorie: Buorren 18a in Marsum, het dorp ligt 5 km fietsen vanaf station Leeuwarden of is met buslijn 71 (Leeuwarden-Kop afsluitdijk) bereikbaar. **Kosten:** 8 euro, graag gepast en contant betalen.

Opgeven: Er kunnen maximaal 16 mensen mee-eten. Stuur daarom tenminste twee dagen vooraf een e-mail naar secretariaat@hvfryslan.nl en vermeld er zo nodig bij of je vlees, vis of zuivel bij de maaltijd wilt eten. Het is ook fijn als je aangeeft of je komt helpen koken.

WAAR HOU JIJ
HET MEEST VAN?

DIEREN!



ALS IK IN DE OGEN VAN
EEN DIER KIJK, ZIE IK GEEN
BEEST, MAAR EEN **VRIEND**.
EEN LEVEND WEZEN OM
TE KOESTEREN EN
TE BESCHERMEN.



ZOALS VARKENS,
KIPPEN EN KOEIEN IN
DE BIO-INDUSTRIE?



© van9tot5

NEE, DAT IS **VRETEN**.

IK HEB HET OVER
MIJN HOND.



Van 9 tot 5 is ook in boekvorm te koop!



Humanistische geestelijke begeleiding

Het leven vormgeven is niet altijd eenvoudig. Humanistische geestelijke begeleiders helpen - met gesprekken, advies en ondersteuning - om evenwicht te vinden als het even moeilijk gaat. Humanistisch geestelijk verzorgers werken bij defensie, justitie, in de zorg of zijn vrijgevestigd. Vrijgevestigde geestelijk verzorgers kunnen ook helpen vorm te geven aan een humanistische relatievering.

Humanistische Uitvaartbegeleiding

Nabestaanden vinden het moeilijk een toespraak te schrijven of uit te spreken. Een humanistische uitvaartbegeleider helpt u daarbij. Mogelijkheden zijn een gesprek-bij-leven en een gesprek met nabestaanden. Een humanistische uitvaartbegeleider heeft een speciale opleiding gevolgd en biedt hulp op basis van kennis en ervaring. De begeleider is humanist en heeft oog voor de waardigheid en eigenheid van elk mens en begrip voor de kronkelwegen van het leven.

Er is een speciale website waar u alle informatie vindt:

www.humanistischeuitvaart.nl

0517 417799 HUB Fryslân

0900 33302020 HUB Drenthe

Humanistisch Verbond Sprekers bij uitvaarten

<https://humanistischeuitvaart.nl/sprekers/regio-drenthe-overijssel-en-flevoland/>

Een executeur testamentair van het Steunfonds Humanisme?

Wat moet er gebeuren als ik er niet meer ben? Het is misschien niet plezierig, maar wel goed om er eens bij stil te staan. Want wie regelt uw uitvaart? Wie zorgt ervoor dat de wensen uit uw testament worden uitgevoerd en handelt allerlei praktische zaken af?

Als er in uw omgeving niet direct iemand is om dit voor u te regelen, kunt u het Steunfonds Humanisme als executeur inschakelen. De medewerkers regelen uw zaken met respect, zorg en oog voor detail.

Leden bezoeken leden Fryslân

Contact te leggen voor iemand met verzoek of aanbod te ontmoeten, wonend in: Postcode gebied 8441-9091

Jac.Konig@kpnmail.nl of 0653172732

Postcode gebieden 8391 - 8434 en 9109 – 9296 sakevanderkloet@gmail.com of 0650634629 Palavergroep opstarten:secretariaat@hvfryslan.nl

Stichting Abraham Vellinga

Piet Postma secr. Dubbelstraat 1-4
8561 BC Balk piet@pjpostma.nl
0514 581879

Bijlenga Stichting

Jan Dijkstra jan.dijkstra.mz@gmail.com
Marjoleine Beers secretariaat@hvfryslan.nl

REGIO NOORD

Humanistische contacten

voor een landelijk overzicht van humanistische organisaties: zie www.human.nl

Humanistisch Vormingsonderwijs HVO

HVO Primair- Org. voor docenten HVO en Levensbeschouwing in het openbaar basisonderwijs. **Eltjo Dijk** regiobegeleider Fryslân e.dijk@hvo.nl www.hvoprimair.nl

Filosofiewerkgroep Fryslân

Ron Muijzer, Raard, 06 337 81 823
ronmuijzer@yahoo.com

Humanistisch geestelijk raadslieden

Carla Bellers, carla.bellers@mcl.nl
MCL Leeuwarden

Myriam van der Vorst, 0513 685 739
Tjongerschans Ziekenhuis Heerenveen

Marcelle Mulder, 06 308 12 853

Zorgorg. Patyna, Sneek

marcelle.mulder@patyna.nl

Agaath Heijboer, 050 3613884 of 3612030
a.a.heijboer@umcg.nl UMCGroningen

Reinder Bouwhuis, werkdagen maandag, dinsdag, woensdag (op de oneven weken)
06-82305926 reinder.bouwhuis@nncz.nl

NNCZ Jannes van der Sledenhuis H'veen
Else van der Hoek Martini Ziekenhuis GR
050 524 5112

Sichtpunt.frl geestelijke verzorging voor mensen in de thuissituatie

gvthuis.nl Groningen en Drenthe

geestelijke verzorging voor mensen in de thuissituatie.

Klankbordgroep HV Drenthe

Ton Koster, Jan van Koert en

Anne Prins. **Contactpersoon:**

Fieneke Stronkhorst 0592-342720 / 06-21363223 secre.hvdrenthe@gmail.com

Humanistische CV bij Justitie

Dr. S van Mesdagkliniek, Groningen

Jeannette van der Meijde, 050 5221221

Reinder Bouwhuis, PI Veenhuizen,

r.bouwhuis@dji.minjus.nl

06 5273 8062

locatie Esserheem 08807 37123

locatie Norgerhaven 08807 36885/36882

PI Marwei 088 0742 633

Onbekend

GGZ Friesland, locatie Franeker

Wietske Cuperus, geestelijk verzorger

aanwezig: di, do, vrij 06 83 263 099

wietske.cuperus@ggzfriesland.nl

Vrij gevestigde Humanistische Raadslieden

Mirabelle A. Schaub-de Jong

050-5252253 / 0620732179

Eva Boer 06 54 74 31 38

info@ditidespirit.nl

Humanistische GV bij Defensie

Johan Willem Frisokazerne, Assen

Wiebe Arts, 06-12967358

HUMANITAS

Humanitas Assen

Brunelstraat 77, 9404 KB Assen
0592 311 121 assen@humanitas.nl

Humanitas Groningen

A-kerkhof 22 ZZ, 9711 JB Groningen
050 3120633 info.noord@humanitas.nl

Humanitas De Stellingwerven

DeStellingwerven@humanitas.nl
secretarisd: Rikus Hermelink

Humanitas Leeuwarden

leeuwarden@humanitas.nl

Humanitas NO-Friesland

no.friesland@humanitas.nl

Humanitas NW-Friesland

nw-friesland@humanitas.nl

De Fryske Marren (DFM)

defriesemereren@humanitas.nl

Humanitas Smallingerland/Opsterland

smallingerland-
opsterland@humanitas.nl

Humanitas ZW Friesland

zw-friesland@humanitas.nl
Josée Peereboom secr.
0515-424416

Humanitas Heerenveen

heerenveen@humanitas.nl

BESTUREN

Afdelings **FRYSLÂN**

Jan Wijbenga, voorzitter@hvfryslan.nl
Marjoleine Beers, secretaris en ledenadministratie
secretariaat@hvfryslan.nl, 06 5311 2732
Bart van 't Veer, penningmeester@hvfryslan.nl
Lieuwe Koldijk, vrijwilligersbeleid, coördinator activiteiten
Vacant, communicatie@hvfryslan.nl

DRENTHE

Melanie Willekens-Taal, voorzitter,
06-55 10 83 76, melanie.taal@gmail.com
Fieneke Stronkhorst, secretaris
0592 34 27 20 / 06 21 36 32 23 secre.hvdrenthe@gmail.com
Henk van der Zijden, vice-voorzitter/penningmeester
0592 20 33 12 / 06 23 60 91 01
henkvanderzijden@outlook.com
pen.hvdrenthe@gmail.com (financiële post)
Marlon Busstra, bestuurslid communicatie, 06 1320 0785
stimulans@planet.nl
Ralph du Long, algemeen bestuurslid,
06-52 31 40 91, r.dulong@icloud.com

GRONINGEN en Ommelanden

Marijke van de Hel, voorzitter
marijkevandehel@gmail.com
Ieke Verveld, secretaris
secre.hvgron@gmail.com 06 10264135
Willem Waard, penningmeester
penningm.hvgron@gmail.com
Lenie Kootstra, lid, Leniekootstra@gmail.com
Welmer Boiten welmerboiten@gmail.com

JONGE HUMANISTEN

Ivo Hengst, jong hv: ivo_hengst@hotmail.com



3	Agenda
4	Ontmoetingsdag NOORD
5	Cursussen NOORD
18	Ecohumanisme
11	Van het bestuur DR
12	Activiteitencommissie DR
14	Gespreksgroep Hoogetveen e.o.
15	Afscheid van een bestuurslid
18	Column Niet-zij, wij
20	Daar zit muziek in
23	Van het bestuur GR
25	Jonge humanisten GR
29	Zindagen GR
31	Wandelen GR
32	Cursus kunst & filosofie II
33	Tijd Column FRL
34	Vrijwilligers gevraagd H'veen
35	Filosofiecafé Fryslân
37	Filosofische wandeling H'veen
39	Palaver Leeuwarden-Heerenveen
40	Open gespreksgroep SWF Sneek
41	Filosofie ve BP Leeuwarden
43	Nieuwjaarsbijeekkomst FRL
44	Leden bezoeken leden
45	Bijlenga Stichting bestuurslid?
46	Lekker ite & in aardich petear
48	Adressen

INHOUD